

Årsredovisning och koncernredovisning 2016 för KPA AB

Organisationsnummer 556527-7182

KPA
— PENSION

Tre fördelar med KPA Pension

Vi är det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Arbetsgivarna och fackförbunden har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val. Och att pengarna investeras i en traditionell pensionsförsäkring med återbetalningsskydd.

Vi har riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och landsting. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir.

Vi investerar enbart etiskt

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men inte på bekostnad av andra. Genom goda investeringar kan vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling. Dessutom har vi fått utmärkelsen Sustainable Brand Index fem år i rad, Skandinavians största undersökning av hållbara varumärken.

Innehåll

Sidan

Det här är KPA Pension	4
Året som gått	6
Förvaltningsberättelse	8
Räkenskaper.....	23
Noter	32
Underskrifter.....	54
Definitioner och begrepp	55

Det här är KPA Pension

Vi är pensionsbolaget för dig som jobbar inom kommuner och landsting.

Majoriteten av våra 1,6 miljoner kunder har en traditionell pensionsförsäkring som ger trygghet i form av en garanterad pension. För våra kunder är det viktigt att deras pensionspengar förvaltas tryggt och etiskt till så låga kostnader som möjligt. Våra kunder är till största delen kvinnor som ägnat sina liv åt att ta hand om och utveckla andra människor i vård, skola och omsorg.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

Vi erbjuder kundanpassade pensionslösningar främst till kommunsektorn. Vi kombinerar trygga pensioner med etiska placeringar.

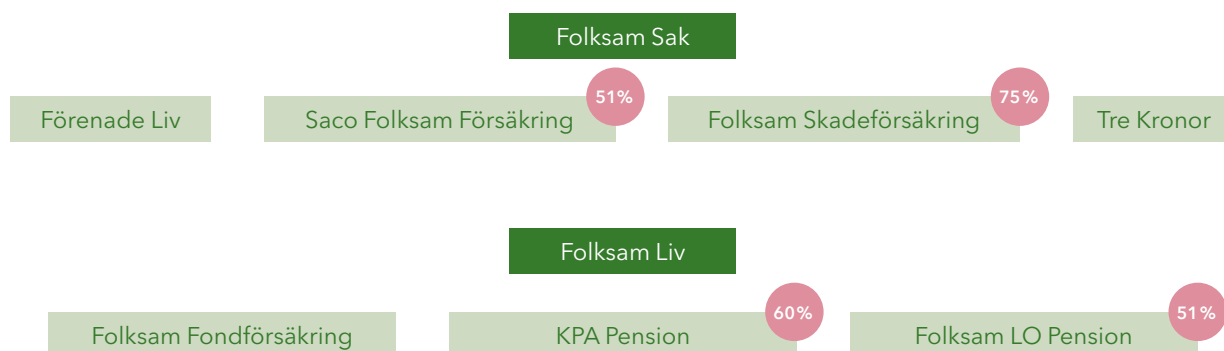
Vårt övergripande mål

Varumärket ska vara det mest kända i målgrupperna kommun- och landstingsanställda samt arbetsgivare inom kommunal sektor.

Ett av våra övergripande mål är att ha nöjda kunder. Vi har därför gjort kundnöjdhetsmätningar under många år. Mätningarna är ett betydelsefullt inslag i vårt ständiga förändrings- och förbättringsarbete.

Kundindex	2016	Mål 2016	2015	2014
Arbetsgivare	85	83	86	86
Individmarknad	54	52	49	51

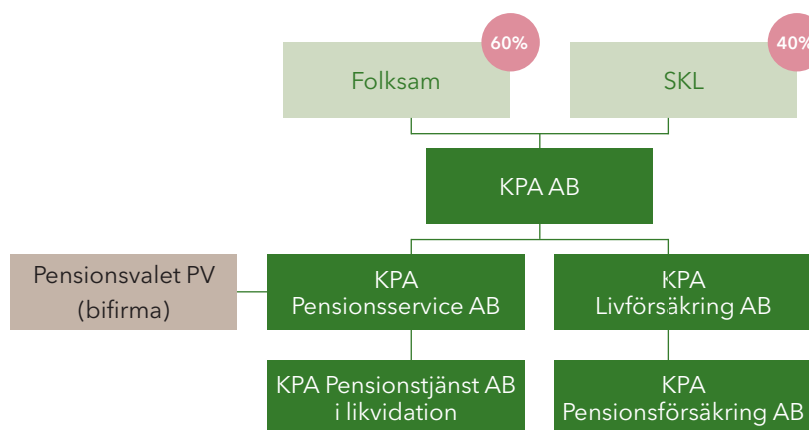
En del av Folksamgruppen

Folksamgruppen omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkring (Folksam Fondförsäkringsaktiebolag), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent, och Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA

Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB, KPA Pensionsservice AB samt KPA Pensionstjänst AB i likvidation. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor (Tre Kronor Försäkring AB), Förenade Liv (Förenade Liv Gruppörsäkring AB) samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring AB som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Två ägare och två kundgrupper

Året som gått

Mer än en halv miljard kronor

Efter flera år av god avkastning delar ett 150-tal kommuner och kommunala företag med överskottsfond på uppemot 600 miljoner kronor.

KPA Pension fick Söderberg & Partners utmärkelse Årets livbolag för 2015.

KPA Pension är för femte året i rad det mest hållbara varumärket både i pensions- och i hela finansbranschen, enligt Sustainable Brand Index.

KPA Pension får betyget väl godkänt inom traditionell förvaltning när Max Matthiessen tar tempen på hur svenska pensionsbolag arbetar med ansvarsfulla investeringar.

Totalavkastning
6,6%

Britta Burreau
ny vd i KPA Pension

0,75 % i garantiränta

KPA Pension anpassade från och med den 1 januari 2016 den garanterade räntenivån för premiebestämd traditionell försäkring till rådande ränteläge genom en sänkning från 1,5 procent till 0,75 procent.

Gröna obligationer

KPA Pension investerade under året 2,1 miljarder kronor i gröna obligationer.

Fastighetsköp

KPA Pension förvärvar Kungsbrohuset för 1,5 miljarder kronor.

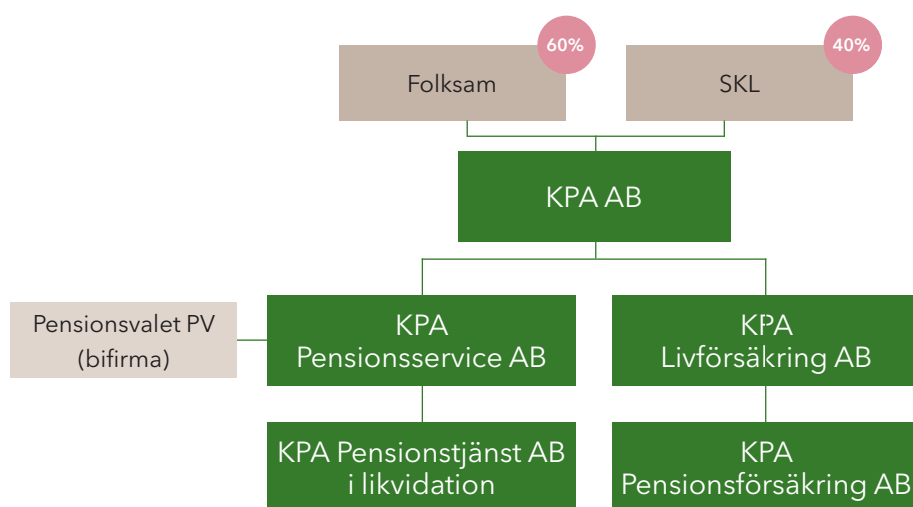
Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för KPA AB, org. nr 556527-7182 med säte i Stockholm, avger härmed årsredovisning och koncernredovisning för räkenskapsåret 2016.

Ägarförhållande och koncernstruktur

KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585), nedan kallat Folksam Liv, och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genom SKL Företag AB (556117-7535). KPA-koncernen består av moderföretaget KPA AB och dotterföretaget KPA Pensionsservice AB (556569-1077) med bifirman Pensionsvalet PV. KPA Pensionsservice AB äger i sin tur dotterföretaget KPA Pensionstjänst AB i likvidation (556254-6969).

KPA AB äger också dotterföretaget KPA Livförsäkring AB (publ) (502010-3502), nedan kallat KPA Livförsäkring AB, som i sin tur äger KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (516401-6544), nedan kallat KPA Pensionsförsäkring AB. KPA Livförsäkring AB och KPA Pensionsförsäkring AB är icke vinstutdelande försäkringsbolag. Det överskott som uppkommer i bolagen tillfaller försäkringstagarna. KPA Pensionsförsäkring AB och KPA Livförsäkring AB konsolideras därför inte i koncernredovisningen.

Samverkan med dotterföretag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna. Ytterligare upplysningar om dotterföretag, närstående och deras relationer finns i Not 24. Upplysningar om närstående.

Alla KPA-bolagen har säte i Stockholm. KPA-bolagen benämns nedan KPA Pension.

Verksamhet

Samtliga KPA-bolag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med etisk inriktning. KPA AB är moderföretag och verksamheten består i att äga och förvalta koncernens dotterföretag. KPA AB har även varit inköpsbolag för samtliga bolag inom koncernen.

Väsentliga händelser under året

Förändring bland ledande befattningshavare
Styrelserna i KPA AB och KPA Pensionsförsäkring AB utsåg Britta Burreau till ny verkställande direktör (vd) i bolagen samt koncernchef i KPA Pension. Hon tillträdde tjänsterna den 2 december 2016. Fram till dess hade Mia Liblik varit tillförordnad vd i KPA AB och koncernchef i KPA Pension. Henrik Persson hade haft rollen som tillförordnad vd i KPA Pensionsförsäkring AB. Britta Burreau kommer närmast från Nordea Liv & Pension där hon varit vd sedan 2004.

Inge Bäckström tog över rollen som tillförordnad vd för KPA Pensionsservice AB den 2 december 2016 när Henrik Persson lämnade KPA Pension.

Den 31 december 2016 lämnade Mia Liblik även rollen som vd i KPA Livförsäkring AB och ersattes med Johan Sjöström som tillförordnad vd.

KPA Livförsäkring AB

Under året har KPA Livförsäkring AB investerat 54 miljoner kronor i gröna obligationer, som är räntebärande värdepapper där upplånade medel används till miljö- och klimatrelaterade investeringsprojekt. Obligationen kommer att användas för att finansiera ett 60-tal investeringsprojekt i fler än 40 svenska kommuner och landsting.

Sedan den första januari 2016 verkar KPA

Livförsäkring AB under regelverket Solvens II. Solvens II är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna ställer krav på att försäkringsbolag ska ha tillräckligt med kapital i förhållande till sina risker för att kunna leva upp till sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Bolagets kapitalkrav enligt Solvens II fastställs enligt standardmodellen. Bolaget uppfyller samtliga solvens- och minimikapitalkrav. Ett antal av de nya tillsynsrapporterna kommer att lämnas in till Finansinspektionen för första gången under 2017.

KPA Pensionsförsäkring

KPA Pensionsförsäkring AB anpassade den garanterade räntenivån för premiebestämd traditionell försäkring till rådande ränteläge genom en sänkning från 1,5 procent till 0,75 procent. Premier inbetalda före den första januari 2016 påverkades inte.

KPA Pensionsförsäkring AB har under året genomfört flera investeringar i gröna obligationer, till ett totalt värde om 2 068 miljoner kronor. Den enskilt största investeringen var på 1 035 miljoner kronor i en grön obligation utgiven av Kommuninvest. Obligationen kommer att användas för att finansiera ett 60-tal investeringsprojekt i fler än 40 svenska kommuner och landsting. Ambitionen är att över tid öka innehavet i gröna obligationer i takt med att möjligheter uppstår.

I juni tecknade KPA Pensionsförsäkring AB avtal med GIC (Government of Singapore Investment Corporation) om förvärv av fastigheten Kåkenhusen 37 (Kungshuset) i centrala Stockholm. Det underliggande fastighetsvärdet är 1 510 miljoner kronor och fastigheten utgörs av drygt 16 600 kvadratmeter.

Arbetsmarknadens parter inom kommun- och landstingssektorn utsåg i oktober 2016 KPA Pensionsförsäkring AB till försäkringsgivare för familjeskyddet för alla anställda i kommunsektorn som omfattas av den avgiftsbestämda kollektivavtalade tjänstepensionen AKAP-KL.

I februari 2016 fick ett 150-tal kommuner och kommunala företag som tecknat förmånsbestämda pensionsförsäkringar med överskottsfond ta del av det överskott som KPA Pensionsförsäkring AB genererat efter fler år av god avkastning. Kommunkunderna fick dela på ett överskott på uppemot 600 miljoner

kronor, vilket kan användas till pensionsändamål, såsom betalning av kommande och löpande försäkringspremier för försäkringsavtal hos KPA Pensionsförsäkring eller för försäkringslösningar av den intjänade pensionsrätten per 1997-12-31. Överskottet kan även användas till kommande premieindexeringar.

KPA Pensionsservice AB

KPA Pensionsservice AB fick i juli förnyat förtroende som leverantör av pensionsadministration till Göteborgs Stad. Det nya avtalet börjar gälla den första juli 2017 och gäller till halvårsskiftet 2021 med möjlighet till ytterligare förlängning i två år.

I januari förnyade Region Skåne sitt avtal avseende pensionsadministration med KPA Pensionsservice AB. Avtalet löper från den första juni 2016 till den 31 maj 2019 med möjlighet till förlängning i upp till tre år.

KPA Pensionsservice AB vann under året ett antal ytterligare kommunupphandlingar gällande pensionsadministration däribland Sundsvall, Fagersta, Avesta, Norberg, Skinnskatteberg, Sundsvall, Timrå, Bollnäs och Nordanstig.

Valcentraltjänsten Pensionsvalet lanserade i oktober en ny webbplats, grafisk profil och logotyp.

Dotterföretaget KPA Pensionstjänst AB i likvidation trädde den 1 oktober 2016 i frivillig likvidation efter styrelsebeslut fattat i mars 2016. Bolagets verksamhet har sedan 2014 successivt förts över till moderföretaget KPA Pensionsservice AB i takt med att de administrativa avtalen löpt ut.

Ekonomisk översikt

Koncernen

KPA AB upprättar koncernredovisning från och med 2014. Anledningen är att Folksam Liv 2014 omklassificerade sitt innehav i KPA AB från att vara ett dotterföretag till att vara ett intresseföretag i samband med förstagångstillämpning av IFRS 10. Därmed kunde KPA AB inte längre tillämpa undantaget från att upprätta koncernredovisning enligt ÅRL 7:2. KPA Pensionstjänst AB i likvidation är sedan 1 oktober 2016 i likvidation och ingår inte längre i koncernen.

Årets resultat för koncernen uppgick till 1 685 (20 209) tusen kronor där resultat efter finansiella poster uppgick till 3 990 (27 459) tusen kronor.

Moderföretaget

KPA AB bedriver ingen affärsverksamhet utan fungerar uteslutande som ett inköpsbolag. Detta betyder att kostnader för KPA-koncernens bolag landar i KPA AB:s resultaträkning. Bolagets intäkt uppstår när dessa kostnader vidarefaktureras ut till dotterföretagen. Resultatet i KPA AB består av licensintäkter, bolagets egna förvaltningskostnader samt finansiella poster. Moderföretagets resultat efter finansiella poster uppgick till 2 143 (5 002) tusen kronor. Årets resultat uppgick till -2 132 (2 624) tusen kronor.

Medarbetare

KPA-bolagen ingår i Folksamgruppen som tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. För mer information om bolag inom Folksam, se not 24 Upplysningar om närstående. Arbetet med människor och miljöer sker inom ramen för Folksams verksamhet. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga bolag inom Folksam. I Folksam med dotterföretag i Sverige arbetar närmare 3 900 medarbetare på olika bolag och orter. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe och inom KPA Pension finns cirka 110 medarbetare.

Folksam, inklusive KPA, ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. Rekryteringstakten är fortsatt hög och under 2016 externrekryterades 456 (479) personer i hela Folksamgruppen. KPA Pension externrekryterade 3 personer. Målen om en jämn fördelning mellan kvinnor och män på chefspositioner är högt ställda och här är systematiken i bemanningsprocessen och arbetet med att leva varumärket centralt. Under 2016 genomförde Folksam, inklusive KPA, ett nytt ledarutvecklingsprogram i syfte att öka förändringsförmågan i tvärfunktionella satsningar. I årets medarbetarundersökning i KPA Pension låg totalindex på en fortsatt hög nivå, 81 (80) procent positiva svar i genomsnitt och 82 (82) procent svarar att de gärna eller mycket gärna vill arbeta kvar i Folksam. Motsvarande siffror i hela Folksam ligger på 73 (76) procent respektive 82 (86) procent.

Arbetsmiljön, arbetssättet och arbetsplatsen ska främja god hälsa, motivation och produktivitet. Under 2016 har analyser av organisationens sjuktal genomförts och åtgärder för att sänka dessa är planerade för 2017.

Folksam, inklusive KPA, ska ha chefer och ledare som skapar nöjda kunder genom att ge förutsättningar för lärande och rätt prestationer. Inom ramen för KPA Pensions kompetensutvecklingsprojekt har under året e-utbildning och läraktiviteter för medarbetare tagits fram. Projektet fortsätter arbetet med att utveckla fler läraktiviteter under nästa år. I november 2016 genomfördes en medarbetardag i syfte att bland annat bidra till den digitala förflyttningen av bolaget.

Löner, ersättningar och övriga villkor

Folksam, inklusive KPA, är genom medlemskapet i Arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt Folksams lönepolitik ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. Folksam, inklusive KPA, har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande, varför huvuddelen av ersättningarna utgörs av fast grundlön. Vad gäller jämförbara löner låg skillnaden i medellön mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 10 procent för 2016. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten ligger löneskillnaderna på 2 procent. För att få jämförbara löner kartlägger och analyserar Folksam eventuella osakliga löneskillnader vid lönerevisioner varje år, istället för att endast göra en kartläggning vart tredje år som lagstiftningen kräver.

Folksam, inklusive KPA, har ett belöningsprogram för medarbetarna som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom verkställande direktör, ledamöter i Folksams ledningsgrupp, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterföretagen samt chef för internrevision.

Etik och hållbarhet

KPA Pension förvaltar tryggt och etiskt kunders pensionspengar. Sedan 1998 arbetar KPA Pension för en hållbar framtid genom att ta ett aktivt ansvar för människa och miljö. KPA Pensions hållbarhetsarbete tar dels avstamp i visionen om att människor ska känna sig trygga i en hållbar värld och dels i kundernas önskemål om en trygg och hållbar pension. För att leva upp till det arbetar KPA Pension med etiska placeringar, ställer miljökrav på leverantörer och försöker leva som vi lär i den egna verksamheten.

KPA Pensions etiska placeringskriterier utgör grunden för alla placeringar. Det innebär att vi påverkar de företag vi investerar i att ta ett större ansvar för mänskliga rättigheter, antikorruption och miljö. Vi utesluter också verksamheter som inte stödjer KPA Pensions vision. Det betyder att vi inte investerar i företag som tillverkar vapen, tobak, alkohol eller erbjuder kommersiell spelverksamhet.

Hållbarhet handlar inte bara om att förvalta allt kapital enligt etiska placeringskriterier. Det ställer också krav på företaget. KPA Pension är miljöcertifierat enligt ISO 14001 sedan 1998 och arbetar medvetet med att minimera den egna miljöpåverkan, att skapa en bra arbetsmiljö för alla anställda och att stödja olika sociala engagemang i samhället. Det systematiska miljöarbetet har gjort att koldioxidavtrycket är på väg att halveras jämfört med 1998 och sedan 2003 är verksamheten koldioxidneutral.

KPA Pension har några utvalda samarbetspartners inom ramen för hållbarhetsarbetet. Vissa projekt och organisationer stödjer vi med pengar och engagemang. Vad gäller koldioxidkompensation har vi valt att fortsätta vårt mångåriga stöd till plantering av träd i Afrika inom ramen för Vi-skogens projekt.

KPA Pension är också anslutna till några samarbetsorganisationer vilket innebär att vi strävar efter att följa de riktlinjer och värderingar som dessa organisationer har när vi placerar kundernas pengar. Vi är anslutna till Global Compact, Principles for Responsible Investments (PRI), Transparency International Sverige, Carbon Disclosure Project, Diversity Charter samt Sweden Green Building Council.

Under året har vi fortsatt vårt arbete med att minska klimatexponeringen i våra investeringar. Vi mäter och publicerar årligen vårt koldioxidavtryck sedan 2014. I år har vi gått vidare och investerar inom energibranschen bara i bolag som har mindre än 30 procent omsättning i kolförbränning och kolbrytning, för att vi vill att energibolagen ska ställa om mot större andel förnybar energi. KPA Pension har även investerat cirka 2 miljarder kronor i gröna obligationer främst till kommuner som ett led i att återinvestera i gröna projekt hos våra arbetsgivarkunder.

Vi är även stolta över att hamnat i toppen i flera undersökningar som Sustainable brands och Max Matthiessen. Sustainable brands är en årlig undersökning i vilken allmänheten rankar de varumärken som upplevs som mest hållbara ur flera dimensioner, bland annat FNs hållbarhetsmål. Max Matthiessens undersökning utgörs av att de är ett oberoende institut där flera hållbarhetsparametrar bedöms av granskare som har en professionell bakgrund att granska finansiella aktörer utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

För mer information om vårt hållbarhetsarbete hänvisar vi till vår hållbarhetsredovisning som numera finns tillgänglig i digital form på vår hemsida www.kpa.se.

Twister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka bolagets finansiella ställning.

Information om risker och osäkerhetsfaktorer

KPA AB:s intäkter är beroende på antalet administrerade avtal som är konkurrensutsatta och föremål för löpande upphandling. De mest väsentliga riskerna och osäkerheterna för KPA AB och koncernen är kopplade till KPA Pensions förmåga att bibehålla och teckna nya förvaltningsavtal.

Finansiella risker och användning av finansiella instrument

Koncernen har betydande fordringar vars återvinningsbarhet är beroende av motpartens betalningsförmåga. Företaget är därmed även exponerat mot kreditrisker. Detta hanteras genom att kreditbedömningar görs för potentiella kunder. Slutligen är koncernen också exponerad för likviditetsrisker

genom sina kortfristiga skulder. Detta innebär en risk att företaget och koncernen inte har likvida medel att betala skulderna i takt med att de förfaller till betalning. Koncernen följer löpande upp och planerar likviditeten och har buffertar för att säkerställa att skulder kan betalas när de förfaller.

Bolagsstyrningsrapport

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att bolag sköts hållbart, ansvarsfullt och så effektivt som möjligt (enligt svensk kod för bolagsstyrning, Kodén). Bolagsstyrning inom KPA AB utgår från lagstiftning, främst aktiebolagslagen. För försäkringsbolagen inom KPA Pension gäller försäkringsrörelselagen samt Finansinspektionens författningssamling i form av föreskrifter och allmänna råd.

Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna trädde i kraft 2016 och tillämpas av dotterföretaget KPA Livförsäkring. KPA Livförsäkring omfattas därför också av regler på EU-nivå såsom den Solvens II-förordning och de implementerande tekniska standarder som EU-kommissionen antagit samt de riktlinjer som den europeiska tillsynsmyndigheten EIOPA beslutat. KPA Pensionsförsäkring är däremot ett försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet som, i avvaktan på den kommande regleringen av tjänstepensionsverksamhet, valt att tillämpa övergångsregler istället för Solvens II-reglering. Övergångsreglerna innebär huvudsakligen att de försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet ska, som huvudregel, fortsätta att tillämpa de äldre bestämmelser om rörelse, tillsyn och ingripande, som gällde under 2015, och de nya Solvens II-bestämmelserna om företagsstyrning.

För verksamheten gäller också interna regelverk som, i tillämpliga delar, omfattar såväl styrelseledamöter som anställda. En översyn har skett av dessa med anpassning till de nya kraven enligt Solvens II-regelverket. Exempel på interna regelverk är bolagsordningen som anger verksamhetens ramar och ger en beskrivning av bolaget och hur det ska styras samt arbetsordning för styrelsen, vilken bland annat tydliggör styrelsens respektive styrelseordförandens ansvar. Bland de viktigare interna reglerna kan även

nämnas KPA Pensions Etiska riktlinjer som reglerar hur företrädare för KPA Pension uppträder i olika situationer.

Det är styrelsen som ytterst ansvarar för bolagets organisation och för förvaltningen av dess angelägenheter. Det är styrelsen som ansvarar för bolagets interna styrning och kontroll och som ansvarar för att det finns en policy och en organisation för det operativa arbetet kring detta.

Svensk kod för bolagsstyrning (koden)

Koden, senast reviderad 1 december 2016, utgör basen för en ökad självreglering inom näringslivet och vänder sig i första hand till bolag noterade på en reglerad marknad i Sverige. Koden bygger på principen "följ eller förklara". Företag som tillämpar koden kan avvika från enskilda regler, men ska då lämna förklaringar till avvikelserna.

Inom KPA Pension, där KPA AB är moderföretag, finns KPA Pensionsförsäkring AB som är det marknadsledande bolaget inom det kommunala pensionsavtalet KAP-KL. Bolaget har 1,6 miljoner kunder (försäkrade). Hos dessa försäkrade finns självklart ett stort och berättigat intresse att veta hur bolaget sköts. Det ligger också i KPA Pensions intresse och affärsidé att vara så öppna som möjligt mot de försäkrade och andra intressenter i gruppens bolag. KPA Pension har därför valt att tillämpa koden främst för att tillgodose dessa intressen. Koden tillämpas för KPA AB och för KPA Pensionsförsäkring AB. För övriga bolag inom gruppen tillämpas den delvis.

Avvikelser från bolagskoden och skäl för dessa

- Eftersom KPA AB endast har två ägare har kallelse till årsstämman inte offentliggjorts på hemsidan.
- Revisionsutskottet avskaffades 2008, se vidare avsnitt "Revisionsutskott".
- Bolagets revisorer granskar inte bolagets halvårs- eller niomånadersrapport. Avvikelse från Kodens bestämmelser sker med hänsyn till att bolaget inte är ett aktiemarknadsbolag och med syftet att begränsa kostnaderna för försäkringstagarna.

Bolagsstämma

KPA AB:s högsta beslutande organ är bolagsstämman vilken senast hölls den 17 maj 2016. På stämman läggs årsredovisning och revisionsberättelse för verksam-

hetsåret fram, likaså lekmannarevisorernas rapport. Resultat- och balansräkningar samt disposition av bolagets vinst eller förlust fastställs. Beslut fattas om ansvarsfrihet åt styrelseledamöter och vd. På stämman utses styrelsens ordinarie ledamöter vilka nomineras enligt bestämmelser i aktieägaravtal som ägarna ingått. Jens Henriksson valdes till styrelseordförande för tiden fram till och med årsstämman 2017. Bolagsstämman utser även revisionsbolag och lekmannarevisorer.

Två extra bolagsstämmor har hållits under året. Den 7 juni då revisionsbolaget Deloitte entledigades samt Ernst & Young valdes som nytt revisionsbolag jämte KPMG. Den 1 september hölls extra bolagsstämma med anledning av förändringar i styrelsen (se nedan).

Valberedning

Valberedningens uppgift är att bereda tillsättning av styrelse och revisor i bolaget. Valberedningen ska, med beaktande av bolagsordningens bestämmelser och av stämman fastställd process för lämplighetsprövning, föreslå stämman val av styrelseledamöter och revisorer. Vidare ska valberedningen lämna stämman förslag på arvoden som ska utgå till styrelseledamöter och revisor. Valberedningens ledamöter fram till och med stämman 2017 är Elisabeth Sasse och Lena Dahl.

Styrelse

Styrelsen ansvarar för bolagets övergripande organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter inom de ramar som bolagsstämman och externa regelverk ger. Styrelsen har fastställt sin egen arbetsordning. På ordinarie stämma 2016 omvaldes styrelsens samtliga sju ledamöter. En extra stämma hölls i september med anledning av att Pia Marions och Pia Carlsson Thörnqvist ställde sina platser till förfogande. Stämman beslutade då att ändra till sex ordinarie ledamöter. Per Ardehed valdes till ny styrelseledamot. Dessutom finns en arbetstagarrepresentant med två suppleanter i styrelsen.

Styrelsens arbete 2016

För styrelsen gäller en strategisk dagordning som fastställs varje år i den för styrelsen gällande arbetsordningen. Enligt arbetsordningen som fastställdes vid konstituerande sammanträde den 17 maj ska styrelsen

sammanträda minst fyra gånger per år. Vid varje sammanträde ska genomgång av föregående protokoll ske, öppna frågor från tidigare sammanträden följas upp och vd:n lämna information om vad som skett i verksamheten sedan förra sammanträdet.

Följande ärenden ska årligen behandlas: Fastställande av styrelsens arbetsordning, i förekommande fall utseende av vd och vice vd, fastställande av instruktion för vd, fastställande av anställningsvillkor för vd och vice vd, fastställande av anställningsvillkor för medlemmar i KPA Pensions företagsledning som inte är vd eller vice vd i KPA AB:s dotterföretag, i förekommande fall information om lönerevision för vd i dotterföretag, utseende av ledamöter till bolagets ersättningsutskott och utseende av aktieägarombud.

Årligen fastställer styrelsen affärsplan och budget. Rapportering sker av prognoser samt kvartals-, halvårs-, och helårsbokslut. Styrelsen behandlar bland annat finansrapporter, riskrapporter, compliancerapporter, regelverksgenomgång, rapport avseende granskning av ersättningspolicyn och dess tillämpning, interna revisionsrapporter och extern revisionsrapport. Styrelsen fastställer revisionsplan för kommande år samt informeras om de av vd fastställda risk- och complianceplanerna för kommande år. Avrapportering sker av utlagd verksamhet. Årligen genomförs en styrelseutvärdering samt en utvärdering av vd. Översyn och fastställande sker regelbundet av instruktioner och övriga regelverk. Sammanträdesplan samt strategisk dagordning fastställs för kommande år.

Antal sammanträden

Under året hölls fyra styrelsemöten. Dessutom har styrelsen, mellan sammanträdena, fått skriftlig information bestående av finansiell information, pressmeddelanden, kundutskick med mera. Under november hölls ett möte för styrelseordförandena inom Folksam Liv-gruppen för att åstadkomma en bättre samverkan med dotterföretagen vad gäller ORSA-processen (egen risk- och solvensbedömning) där föreslagna scenarier och efterföljande resultat diskuterades. Genomgång skedde även av de kapitalkvoter som under året rapporterats till Finansinspektionen. Ordförandena i risk- och kapitalutskott, för de bolag som har detta, deltog också. Dessa ordförandemöten kommer att hållas två gånger per år.

Utbildning av styrelseledamöter

I september och oktober 2016 hölls vid tre olika tillfällen en utbildning för styrelseledamöter i Folksams dotterföretag. Utbildningen behandlade nya lagregler för revisorer och revision och det styrelseansvar som följer av dessa regler. En årlig introduktionsdag för nyvalda styrelseledamöter i var och ett av bolagen inom Folksamgruppen ägde rum i oktober 2016.

Styrelseseminarium

I november hölls det årliga gemensamma styrelseseminariet för ledamöterna i KPA AB, KPA Livförsäkring AB samt KPA Pensionsförsäkring AB. Områden som behandlades var "Omvärldsanalys", "Värderingsgrund", "Hållbarhet" samt "Digital förflyttning".

Utvärdering av styrelsearbetet

Enligt Svensk kod för bolagsstyrning ska styrelsen årligen utvärdera styrelsearbetet med syfte att utveckla dess arbetsformer och effektivitet. Utvärdering av styrelsearbetet, i enlighet med svensk kod för bolagsstyrning, skedde första gången 2007. En sådan utvärdering har under året genomförts i form av en webbenkät. Resultatet rapporterades och diskuterades på styrelsemötet i mars 2016.

Ersättningsutskott

Vid konstituerande styrelsesammanträde den 8 maj 2007 beslutades om att inrätta ett Ersättningsutskott. Ersättningsutskottet ska föreslå principer för ersättning till vd och till vice vd och andra befattningshavare i bolagets ledning och för motsvarande befattningshavare i koncernbolag. Vid konstituerande styrelsesammanträde den 17 maj 2016 utsågs styrelsens ordförande och vice ordförande i KPA AB till ledamöter i utskottet. För utskottet finns en instruktion.

Revisionsutskott

Vid konstituerande styrelsemöte i maj 2008 beslutade styrelsen att avskaffa revisionsutskottet och att dess uppgifter istället skulle utföras inom ramen för ordinarie styrelsearbete. Frågan om inrättande av revisionsutskott bereds med anledning av nya regler för revisorer och revision. På konstituerande styrelsemöte i maj 2016 beslutade styrelsen att tillsvidare låta styrelsen utföra de uppgifter som åligger ett revisionsutskott.

Uppgifter om styrelseledamöter valda vid stämman 2016

Jens Henriksson	Eva-Lena Micko
Styrelseordförande	Vice styrelseordförande
Invald 2013 Födelseår 1967 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Vd och koncernchef Folksam <i>Utbildning</i> • Fil. lic. nationalekonomi Stockholms Universitet 2012 • Civilekonom Lunds Universitet 1993 • Civilingenjör i elektroteknik och reglerteknik Lunds Tekniska högskola 1992 <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Vd och börschef NASDAQ OMX Stockholm AB • Swedbank, Global Head Bank Relations • Exekutiv direktör och styrelseledamot Internationella Valutafonden (IMF), Washington DC • Senior Policy Fellow, Bruegel, Bryssel • Statssekreterare, Planeringschef, Politiskt sakkunnig Finansdepartementet • Ledarskribent Arbetet <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Styrelseledamot: Alka (Danmark), Svensk Försäkring, Ellevio AB • Ordförande i Swedbanks valberedning • Ledamot: Stockholms Handelskammare förtroenderåd, SNS förtroenderåd, Saco:s chefsråd, CAIM och IIF <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • Vd Folksam ömsesidig livförsäkring • Vd Folksam ömsesidig sakförsäkring	Invald 2015 Födelseår 1955 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Ordförande i Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) <i>Utbildning:</i> • Linköpings Universitet <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Kommunstyrelsens ordförande och kommunalråd Linköpings Kommun • Resultatenhetschef Linköpings kommun • Ordförande kommunstyrelsens ledningsgrupp Linköpings kommun • Flyktingsamordnare Linköpings kommun • Informationssekreterare Linköpings kommun <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Styrelseordförande SKL • Ersättare verkställande utskottet Socialdemokraterna • Ordförande SKL Företag AB • Ledamot styrelsens arbetsutskott SKL • Vice ordförande i CEMR <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> -

Per Ardehed	Anders Knappe
Styrelseledamot	Styrelseledamot
Invalid 2016 Födelseår 1967 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • Chef Marknad och Försäljning • Ledamot Folksam Ledningsgrupp <i>Utbildning:</i> • 3 årigt gymnasium naturvetenskaplig linje, Pildammsskolan, Malmö • Reservofficer, Artilleriets Officershögskola, Kristinehamn • Civilekonom, Lunds universitet • Chefsutvecklingsprogram, Ekonomihögskolan, Lunds universitet • Mil-programmet för erfarna chefer, Mil-institute <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Projektanställd internkonsult, Folksam • Marknads & kundanalytiker, Folksam • Produktansvarig, Folksam • Affärscontroller, Folksam • Marknadsområdeschef, Folksam • Chef Verksamhetsområden, Folksam • Chef Försäljning, Folksam <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> - <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • Styrelseledamot i Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag	Invalid 2007 Födelseår 1955 <i>Nuvarande yrke/uppdrag:</i> • 2:e vice ordförande SKL • vice ordförande SKL Företag AB <i>Utbildning:</i> • Ekonom <i>Arbetslivserfarenhet:</i> • Försäljningschef RB Trading AB • Kommunalråd <i>Övriga uppdrag utanför Folksam:</i> • Vice ordförande Europarådets kongress för lokala och regionala myndigheter • Vice ordförande EU:s regionkommitté • Vice ordförande Europeiska kommunförbundet CEMR • Ordförande Karlstads kommunfullmäktige • Ordförande Visit Karlstad <i>Övriga uppdrag inom Folksam:</i> • Styrelseordförande KPA Pensionsförsäkring AB

Elisabeth Sasse	Håkan Sörman
Styrelseledamot	Styrelseledamot
Invald 2011 Födelseår 1966 Nuvarande yrke/uppdrag: * Chef Affärsområde Partner och Kollektivavtal Folksam * Ledamot Folksams Ledningsgrupp Utbildning: * Ekonomlinjen Göteborgs universitet Arbetslivserfarenhet: * Kanslichef/1e ombudsman OFR * Utredare samhällspolitiska frågor * Ombudsman/förhandlare med ansvar för pension och försäkring OFR Övriga uppdrag utanför Folksam: * Styrelseledamot Riksbyggen * Styrelseledamot We Effect Övriga uppdrag inom Folksam: * Styrelseordförande Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag * Styrelseledamot Tre Kronor Försäkring AB * Styrelseledamot Förenade Liv Gruppförsäkring AB	Invald 2005 Födelseår 1952 Nuvarande yrke/uppdrag: * Landshövding i Jönköpings län Utbildning: * Civilekonom, Handelshögskolan i Stockholm Arbetslivserfarenhet: * Vd i Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) * Kommunchef Täby kommun * Stadsdirektör Södertälje kommun * Bankdirektör Nordbanken * Ekonomidirektör Södertälje kommun * Konsult Lots AB * Kundtjänstchef Kuwait Petroleum Svenska AB * Organisationskonsult Statskontoret Övriga uppdrag utanför Folksam: * Styrelseledamot Dagens Samhälle AB * Ledamot Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) * Medlem i SNS förtroenderåd Övriga uppdrag inom Folksam: -

Arbetstagarrepresentanter

Ann-Charlotte Tollqvist	Thomas Månsson	Susanna Järnek
Styrelseledamot sedan: 2013 Födelseår: 1960 Utsedd av: Folksams personal-förening FTF Anställd i KPA Pension: 2001	Styrelsesuppleant sedan: 2014 Födelseår: 1963 Utsedd av: Folksams personal-förening FTF Anställd i KPA Pension: 2002	Styrelsesuppleant sedan: 2014 Födelseår: 1968 Utsedd av: Akademikerföreningen Folksam Anställd i Folksam: 1999

Adjungerade ledamöter

Lena Dahl, Lenita Granlund och Christer Romilson har varit adjungerad till styrelsen fram till stämman. På konstituerande styrelsemöte utsågs Eva Fagerberg till adjungerad efter Christer Romilson.

Närvaro på styrelsemöten 2016		
Namn	Funktion i styrelsen	Styrelsemöte ¹⁾
Jens Henriksson	ordförande	4 av 4
Eva-Lena Micko	vice ordf.	3 av 4
Per Ardehed ²⁾	ledamot	1 av 2
Anders Knappe	ledamot	4 av 4
Pia Marions ³⁾	ledamot	2 av 2
Elisabeth Sasse	ledamot	4 av 4
Håkan Sörman	ledamot	4 av 4
Pia Carlsson-Thörnqvist ³⁾	ledamot	2 av 2

1) Totalt 4 ordinarie styrelsemöten (varav konstituerande möte i maj)

2) Invald vid extra bolagsstämma i september 2016

3) Avgick vid extra bolagsstämma i september 2016

Ersättning till styrelsens ledamöter		
Arvoden beslutade av stämman 2016:	Årsarvode (kronor)	Sammanträdesarvode (kronor)
Styrelsens ordförande	inget	inget
Styrelsens vice ordförande	117 500	6 700
Ledamot av Folksam koncernledning	inget	inget
Övriga stämموvalda ledamöter	97 200	6 700

Risk- och kontrollorganisationen

Risk- och kontrollorganisationen i KPA AB följer en modell med tre ansvarslinjer.

Den första ansvarslinjen utgörs av den verksamhet där riskerna tas, det vill säga den operativa organisationen. Den första ansvarslinjen ansvarar för att riskerna i verksamheten hanteras samt att externa och interna regelverk efterföljs. Första ansvarslinjen har också till uppgift att se till att risker förebyggs, kontroller genomförs och att brister eller avvikelser hanteras och återspeglaras.

Den andra ansvarslinjen utgörs av risk- och kontrollfunktionerna. Dessa funktioner stödjer vd och

styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för risk-, compliance- och internkontrollverksamheten. Den andra ansvarslinjen är normerande, stödjande och kontrollerande i förhållande till den första ansvarslinjen.

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen vars uppgifter fastställs av styrelsen. Internrevisionen har en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Utöver de tre ansvarslinjerna utser stämman revisionsbolag och lekmannarevisorer som granskar årsredovisningen inklusive bolagsstyrningsrapport samt styrelsens och vd:s förvaltning (externrevision).

Risk- och kontrollfunktioner

Det finns en organisatorisk enhet som inkluderar en riskfunktion och en compliancefunktion. Dessa organisatoriska enheter och funktioner är skilda från motsvarande enheter och funktioner i Folksam Sak-gruppen och fristående från den operativa verksamhet som kontrolleras.

Risk- och compliancefunktionerna är direkt underställda vd. Riskfunktionen ansvarar bland annat för att utveckla och förvalta (normera) riskhanteringssystemet samt stödja första ansvarslinjen i att genomföra riskhantering effektivt. Compliancefunktionen ansvarar bland annat för att övervaka, kontrollera, följa upp och utvärdera regelbundenheten i första ansvarslinjen. Bolaget bedriver inte någon tillståndspliktig verksamhet och därför saknas det krav på en risk manager respektive en compliance officer men bolaget har ändå valt att utse dessa. Bolagets risk manager är Joni Heinonen och bolagets compliance officer är Magnus Vesterlund.

Internrevision

Internrevisionen har en oberoende, objektivt granskande och rådgivande verksamhet. Internrevisionen stödjer bolaget att nå sina mål genom att systematiskt och strukturerat utvärdera företagsstyrningssystemet och verksamheten samt lämna råd och synpunkter på densamma i syfte att på så sätt bidra till att öka effektiviteten i riskhantering, intern kontroll samt ledningsprocesser.

Internrevisionen är direkt underställd styrelsen och är fristående från den verksamhet som granskas. Funktionens oberoende innebär att den normalt inte får delta i den operativa verksamheten eller vara involverad i det löpande arbetet med intern kontroll. Internrevisionens arbete bedrivs enligt god sed för internrevision som bland annat framgår av internationella standards, International Professional Practices Framework (IPPF). Internrevisionens uppdrag fastställs av styrelsen och regleras i en instruktion för internrevision. Inger Rost var till och med september internrevisionschef. Numera innehar Sari Zander denna roll.

Externa revisorer

Revisionsbolagen Ernst & Young och KPMG är valda till revisorer till 2017 års stämma. Kenneth Strömberg

och Leif Sandberg är valda till lekmannarevisorer till 2017 års stämma. Vivianne Gunnarsson och Niklas Wikström har valts till suppleanter för samma tid.

Verkställande direktör och företagsledning

KPA ABs vd är direkt underställd styrelsen. Vd svarar för den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar. En skriftlig instruktion som styrelsen fastställer reglerar det ansvar och de befogenheter som gäller för vd. Mia Liblik har varit tillförordnad vd fram till den 2 december då Britta Burreau tillträdde som vd.

Uppgifter om KPA ABs vd

Britta Burreau

Vd för KPA AB, sedan 2 december 2016

Födelseår 1964

Tidigare anställningar

- Vd och styrelsemedlem Nordea Liv & Pension AB
- Accenture Financial Services

Nuvarande uppdrag

- Vd i KPA Pensionsförsäkring
- Ordförande i KPA Pensionsservice AB
- Ordförande i Scouterna
- Svensk försäkring: Nomineringskommittén Min Pension, S4I, Fullmaktskollen
- Svensk Försäkrings styrelse, valberedning
- Akademiska hus: ordförande i Finansutskottet

Tidigare uppdrag

- Nordea Liv Danmark, Nordea Liv Norge, Nordea Liv Finland
- Svensk Försäkring: Styrelsemedlem

Utbildning

- Stockholms Handelshögskola, Executive MBA-Finance
- Stockholms Universitet,
 - Institutionen för Nordiska språk: Retorisk och skriftlig framställning
 - Filosofiska institutionen: Argumentationsanalys
- Chalmers Tekniska Högskola
 - Master of Science Industrial Engineering and Management: specialization Industrial Organisation and Industrial Marketing

Företagsledning KPA AB

Britta Burreau, vd KPA AB och KPA Pensionsförsäkring AB, född 1964

Inge Bäckström, affärsområde Arbetsgivare och försäljning (tf) samt verksamhetsområde Parter och ledningsstöd, född 1956

Johan Sjöström, affärsområde Individ och marknad (tf), född 1968

Jeanette Almér, verksamhetsområde Affärsutveckling, född 1973

Bent Malmjö, verksamhetsområde Chefsaktuarie och controller, född 1969

Adjungerade:

Camilla Ankelstam, IT, född 1972

Ninni Wibeck, Liv- och Pensionsservice, född 1973

Principer för ersättning till ledningen

Lönesättningen för anställda inom KPA Pension ska vara marknadsmässig. Anställningsvillkor för vd:ar inom KPA Pension fastställs av respektive styrelse. Ingen rörlig ersättning utgår till vd:ar eller medlemmar i KPA Pensions företagsledning.

Styrelsens rapport om intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen 2016

Intern kontroll avseende den finansiella rapporteringen, IKFR, är en process som involverar alla företag i gruppen, både styrelse, ledning och medarbetare. Målsättningen med IKFR är att den finansiella rapporteringen ska vara tillförlitlig och i överensstämmelse med lag, gällande redovisningsregler och andra krav som ställs på företaget.

IKFR utgår från det ramverk som tagits fram av The Committee of Sponsoring Organisations of the Threadway Commission "COSO". Ramverket delas in i fem områden som beskrivs nedan och omfattar kontrollmiljö, riskbedömning, kontroller, information och kommunikation samt uppföljning.

Kontrollmiljö

Kontrollmiljön utgör grunden för IKFR och är central för hur risker identifieras och hanteras baserat på den kultur och de värderingar som styrelse och ledning etablerat. KPA Pensions kultur och värderingar har

sin utgångspunkt i företagets etiska inriktning. Det tar sig uttryck i hur företaget placerar kundernas pensionsmedel samt i de etiska riktlinjer som är vägledande i det dagliga arbetet. Styrelsen har beslutat om denna inriktning. Förutom en stark förankring i företagets ledning och styrelse finns ett stort engagemang för den etiska inriktningen hos alla medarbetare. Kontrollmiljön utgörs även av tydliga ansvarsområden och roller. Arbetet med risk och kontroll följer en modell med tre ansvarslinjer. Information om företagets övergripande organisationsstruktur inklusive beskrivning av de tre ansvarslinjerna finns i avsnittet "Risk- och kontrollorganisationen".

Styrande regelverk

Ansvar och roller i den finansiella rapporteringen, samt redovisningsprinciper, fastställs i styrande regelverk. Som stöd för intern styrning och kontroll finns också styrande regelverk. Det finns en etablerad process för att årligen uppdatera de styrande regelverken som beslutas av styrelse och vd. De styrande regelverken publiceras därefter på intranätet.

Ramverk för intern kontroll

Ett företagsövergripande ramverk för intern kontroll håller på att införas där den finansiella rapporteringen ingår. Ramverket syftar bland annat till att utvärdera om den finansiella rapporteringen är tillförlitlig genom att identifiera risker och kontroller i väsentliga processer och därefter regelbundet följa upp att de fungerar som avsett.

Riskbedömning

Halvårsvis genomförs självutvärdering av risker, per bolag, affärsområde och enhet. Risker avseende den finansiella rapporteringen ingår i analysen. Det är chefen för respektive verksamhetsområde som är ansvarig för att genomföra självutvärderingen med stöd från risk- och compliancefunktionen. Självutvärdering av risker innebär att identifiera risker och att bedöma vilken påverkan en risk kan få, sannolikheten för att den ska inträffa samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att hantera risken.

KPA Pension är sedan 2012 certifierade enligt ISO 27001:2013. Ledningssystemet för informationssäkerhet är en del av företagets riskhantering och arbete med intern styrning och kontroll. Det innebär att företaget lever upp till de högt ställda krav på infor-

mationssäkerhet som standarden ställer. Genom systematiskt säkerhetsarbete förbättras skyddet av företagets informationstillgångar löpande, vilket gynnar kunderna genom exempelvis säkrare pensionsutbetalningar.

Kontroller

Riskåtgärder och kontroller

Åtgärdsplaner ska tas fram för alla de risker som verksamheten vill hantera genom förebyggande aktiviteter. Åtgärder kan i vissa fall innebära att införa eller förstärka kontroller som syftar till att till exempel säkerställa regelefterlevnad, kvalitet eller förbättrade processer och rutiner. Kontroller för att hantera risker avseende den finansiella rapporteringen är till exempel avstämningar av huvudbok mot försäkringssystem, bankkonton eller andra sidoordnade register och underlag. Uppföljning, analys och prognoser är andra exempel på kontroller. Andra väsentliga kontroller avseende den finansiella rapporteringen är de som utförs avseende försäkringsersättningar, inköp och driftskostnader där det finns särskilda principer och rutiner som till exempel krav på dualitet, kontroll av större belopp samt slumpvisa utbetalningskontroller.

Information och kommunikation

För att säkerställa effektiv och korrekt informationsutbyte krävs att alla delar inom verksamheten kommunicerar och delar relevant information såväl inom och mellan affärsområden och enheterna som till och från ledning och styrelse. Informationsgivning från styrelsen och företagsledning till chefer och medarbetare sker bland annat genom de styrande regelverken samt genom andra ledningsgrupper i verksamheten. Det finns även en regelverksgrupp inom ekonomiavdelningen som bevakar och informerar om regelverksförändringar som påverkar den finansiella rapporteringen. Regelverksspecialisterna ingår även i ett företagsövergripande nätverk som arbetar med strategiska regelverksfrågor.

Styrelsen får regelbunden återkoppling från verksamheten om intern styrning och kontroll samt aktuella redovisningsfrågor. Styrelsen har regelbundna möten med företagets externrevisorer samt med funktionerna för ekonomi, internrevision, risk och compliance. Övergripande verksamhetsuppföljning sker huvudsakligen genom ekonomiska översikter. Intern kontroll ingår som en del i riskrapporteringen. Dessa rapporter presenteras för styrelse och ledning.

Uppföljning

Om överträdelse skett av styrande regelverk eller om väsentliga risker och händelser identifierats, sker rapportering till vd, ledning och styrelse. Ett stöd i arbetet med att identifiera risker och väsentliga händelser är det företagsövergripande risk- och incidenthanteringssystemet. I det systemet rapporteras oönskade händelser och verksamheten ska därefter vidta åtgärder för att förhindra att samma sak inträffar igen. Därutöver genomförs funktionerna för risk- och compliance samt internrevisionen granskningar och andra aktiviteter för att utvärdera den interna styrningen och kontrollen. Årsbokslut samt processen för framtagande och rapportering av finansiell information granskas även årligen av de externa revisorerna. Resultatet av den finansiella granskningen rapporterar de till styrelsen. Till stämman sker avrapportering genom avlämnande av revisionsberättelsen.

Framtida utveckling

Den framtida utvecklingen för bolagen inom KPA Pension kan sammanfattas i att de olika verksamheterna som bedrivs kommer att möta nya regulatoriska krav under de närmaste åren vilket bland annat kommer kräva investeringar i IT-system för att efterleva dessa. Verksamheten inom KPA Pension kommer också att möta vissa förändringar i kollektivavtal som bidrar till att verksamheten och erbjudanden behöver anpassas och utvecklas. Förändringar i form av ökad efterfrågan på digitala tjänster, båda från arbetsgivare och individer, kommer också att ställa krav på att erbjudanden anpassas för att möta förändrade kundbehov. KPA Pension befinner sig i en stark ställning på samtliga marknader som de olika bolagen finns närvarande på och marknaden för kollektivavtalade tjänstepensioner är dessutom i tillväxt. Samtidigt som i stort sett samtliga marknader växer i volym, karaktäriseras dock förutsättningarna på marknaderna i hög utsträckning av fortsatt prispress. Ett fortsatt fokus på att utveckla kostnadseffektiva processer och erbjudanden för att möta prispress kommer därför att vara väsentligt för att marknadspositionerna även fortsättningsvis ska utvecklas på ett gynnsamt sätt för bolagen inom koncernen.

Fyraårsöversikt för koncernen

Belopp i tkr	2016	2015	2014	2013
Nettoomsättning	469 972	502 653	488 737	443 304
Rörelseresultat	7 022	23 063	1 035	-10 474
Balansomslutning	1 171 101	1 146 941	1 113 674	1 142 475
Eget kapital	235 820	234 135	213 926	204 711

KPA AB upprättar koncernredovisning från och med 2014. Anledningen är att Folksam Liv 2014 omklassificerade sitt innehav i KPA AB från att vara ett dotterföretag till att vara ett intresseföretag i samband med förstagångstillämpning av IFRS 10. Därmed kunde KPA AB inte längre tillämpa undantaget från att upprätta koncernredovisning enligt ÅRL 7:2.

Femårsöversikt för moderföretaget

Belopp i tkr	2016	2015	2014	2013	2012
Nettoomsättning	400 116	413 690	410 262	386 569	343 547
Rörelseresultat	1 316	1 161	-1 437	-3 337	-2 442
Balansomslutning	737 439	729 899	775 732	693 802	707 828
Eget kapital	181 799	183 932	181 308	175 092	170 161
Avkastning på sysselsatt kapital i %	2,9	2,9	3,4	6,0	8,0
Avkastning på eget kapital i %	0,9	2,1	4,2	7,8	7,2

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står:	
- Balanserade vinstmedel	123 931 214,53
- Jämte årets nettoresultat	<u>-2 132 071,81</u>
	121 799 142,72
Styrelsen föreslår att dessa medel disponeras enligt följande:	
- till aktieägarna utdelas (20 kronor per aktie)	10 000 000,00
- i ny räkning balanseras	<u>111 799 142,72</u>
	121 799 142,72

Styrelsen föreslås bemyndigas att besluta om tidpunkt då utdelning skall betalas.

Styrelsens yttrande över den föreslagna vinstutdelningen

Styrelsen anser att förslaget är förenligt med försiktighetsregeln i 17 kap. 3§ aktiebolagslagen enligt följande redogörelse:

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på

storleken av det egna kapitalet samt bolagets konso-
lideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Yttrandet skall ses mot bakgrund av den information som framgår av årsredovisningen. Företagsledningen planerar inga väsentliga förändringar av befintlig verksamhet så som väsentliga investeringar, försäljningar eller avveckling.

Beträffande företagets resultat och ställning i övrigt hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning med tilläggsupplysningar.

Räkenskaper

Finansiella rapporter

Koncernen

Resultaträkning.....	24
Balansräkning	25
Rapport över förändring i eget kapital	26
Kassaflödesanalys	27

Moderföretaget

Resultaträkning.....	28
Balansräkning	29
Rapport över förändring i eget kapital	31
Kassaflödesanalys	31

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper i koncernen och moderföretag	32	Not 14. Kortfristiga placeringar.....	44
Not 2. Nettoomsättning per rörelsegrän och geografisk marknad	34	Not 15. Aktiekapital	44
Not 3. Arvode till revisorer	35	Not 16. Styrelsens förslag till vinstdisposition.....	45
Not 4. Medeltal anställda samt löner och ersättningar	35	Not 17. Obeskattade reserver	46
Not 5. Resultat från andelar i koncernföretag	40	Not 18. Pensioner och liknande förpliktelser	47
Not 6. Finansiella intäkter	40	Not 19. Avsättning uppskjuten skatt.....	47
Not 7. Övriga räntekostnader och liknande kostnader ..	40	Not 20. Övriga skulder	48
Not 8. Skatt på årets resultat	41	Not 21. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	48
Not 9. Goodwill	42	Not 22. Ställda säkerheter.....	48
Not 10. Programvara.....	42	Not 23. Eventualförpliktelser.....	48
Not 11. Materiella anläggningstillgångar, Inventarier	43	Not 24. Upplýsningar om närstående	49
Not 12. Aktier och andelar i koncernföretag.....	43	Not 25. Väsentliga händelser efter balansdagen	53
Not 13. Övriga fordringar	44	Not 26. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen	53
		Not 27. Betalda räntor och erhållen utdelning	53

Resultaträkning - koncernen

Belopp i tkr	Not	2016	2015
Nettoomsättning	Not 2	<u>469 972</u>	<u>502 653</u>
		469 972	502 653
<i>Rörelsens kostnader</i>			
Övriga externa kostnader	Not 3	-402 484	-411 666
Personalkostnader	Not 4	-44 008	-58 769
Av- och nedskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 9, 10, 11	<u>-16 458</u>	<u>-9 155</u>
		-462 950	-479 590
Rörelseresultat		7 022	23 063
<i>Resultat från finansiella poster</i>			
Resultat från andelar i koncernföretag	Not 5	-1 680	-
Resultat från värdepapper och fordringar	Not 6	2 389	2 029
Övriga ränteintäkter och liknande intäkter	Not 6	2 731	3 186
Övriga räntekostnader och liknande kostnader	Not 7	<u>-6 472</u>	<u>-819</u>
		-3 032	4 396
Resultat före skatt		3 990	27 459
Skatt på årets resultat	Not 8	-2 305	-7 250
Årets resultat		1 685	20 209

Balansräkning - koncernen

Tillgångar

Belopp i tkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
Anläggningstillgångar			
<i>Immateriella anläggningstillgångar</i>			
Goodwill	Not 9	-	11 010
Programvara	Not 10	39 734	45 152
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier	Not 11	820	854
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i dotterföretag	Not 12	<u>5 378</u>	<u>720</u>
Summa anläggningstillgångar		45 932	57 736
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		88 718	89 541
Fordringar koncernföretag *	Not 24	16 501	31 110
Fordringar närstående	Not 24	2 108	6 002
Övriga fordringar	Not 13	32 515	54 376
Skattefordringar		13 847	13 332
Förutbetalda kostnader och upplupna kostnader		<u>1 136</u>	<u>2 375</u>
		154 825	196 736
Kortfristiga placeringar	Not 14	-	124 359
Kassa och bank		127 133	28 505
Redovisningsmedel		843 211	738 693
Summa omsättningstillgångar		1 125 169	1 088 293
Summa tillgångar		1 171 101	1 146 029

* Avser fordringar från ej konsoliderade koncernföretag i KPA Liv- och Pensionsförsäkring.

Balansräkning – koncernen

Eget kapital, avsättningar och skulder

Belopp i tkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
<i>Eget kapital</i>			
Aktiekapital	Not 15	50 000	50 000
Övrigt tillskjutet kapital		10 000	10 000
Annat eget kapital		<u>175 820</u>	<u>174 135</u>
Summa eget kapital		235 820	234 135
<i>Avsättningar</i>			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	Not 18	1 872	3 337
Uppskjuten skatteskuld	Not 19	<u>7 376</u>	<u>10 806</u>
Summa avsättningar		9 248	14 143
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Leverantörsskulder		5 852	2 996
Skulder till närstående	Not 24	127 354	186 425
Övriga kortfristiga skulder	Not 20	782 822	698 598
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 21	<u>10 005</u>	<u>9 732</u>
Summa kortfristiga skulder		926 033	897 751
Summa skulder och eget kapital		1 171 101	1 146 029

Rapport över förändring i eget kapital - koncernen

Koncernen, tkr	Aktiekapital	Övrigt tillskjutet kapital	Annat eget kapital	Årets resultat
<i>Eget kapital 2014-12-31</i>	50 000	10 000	153 926	213 926
Årets resultat			20 209	20 209
<i>Eget kapital 2015-12-31</i>	50 000	10 000	174 135	234 135
Årets resultat			1 685	1 685
<i>Eget kapital 2016-12-31</i>	50 000	10 000	175 820	235 820

Kassaflödesanalys - koncernen

Belopp i tkr	Not	2016	2015
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	Not 27	3 990	27 459
<i>Justering för poster som inte ingår i kassaflödet</i>			
- Avskrivning materiella anläggningstillgångar	Not 11	30	40
- Av- och nedskrivning immateriella anläggningstillgångar	Not 9, 10	16 428	9 090
- Orealiserad vinst / förlust	Not 6	-2 389	-2 029
- Avsättning pensioner	Not 18	-1 465	-2 036
- Erhållen (+) / Betald (-) skatt		-5 910	-8 502
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		10 684	24 022
<i>Kassaflöde från förändring av rörelsekapital</i>			
- Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		40 451	77 824
- Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		-79 255	-139 336
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-28 120	-37 490
Investeringsverksamheten			
Avyttring av finansiella tillgångar		126 904	-
Återinvesterad utdelning i kortfristiga placeringar		-156	-232
Kassaflöde från investeringsverksamheten		126 748	-232
Finansieringsverksamheten			
Årets kassaflöde		98 628	-37 722
Likvida medel vid årets ingång		28 505	66 227
Likvida medel vid årets utgång		127 133	28 505
		98 628	-37 722

Resultaträkning - moderföretag

Belopp i tkr	Not	2016	2015
Nettoomsättning	Not 2	<u>400 116</u>	<u>413 690</u>
		400 116	413 690
<i>Rörelsens kostnader</i>			
Övriga externa kostnader	Not 3	-398 119	-411 944
Personalkostnader	Not 4	-669	-570
Avskrivningar av materiella och immateriella anläggningstillgångar	Not 11, 17	<u>-12</u>	<u>-15</u>
		-398 800	-412 529
Rörelseresultat		1 316	1 161
<i>Resultat från finansiella poster</i>			
Övriga ränteintäkter och liknande intäkter	Not 6	4 344	4 262
Övriga räntekostnader och liknande kostnader	Not 7	<u>-3 517</u>	<u>-421</u>
		827	3 841
<i>Resultat efter finansiella poster</i>		2 143	5 002
Bokslutsdispositioner	Not 17	-4 441	-1 157
Resultat före skatt		-2 298	3 845
Skatt på årets resultat	Not 8	166	-1 221
Årets resultat		-2 132	2 624

Balansräkning - moderföretag

Tillgångar

Belopp i tkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
Anläggningstillgångar			
<i>Materiella anläggningstillgångar</i>			
Inventarier	Not 11	820	832
<i>Finansiella anläggningstillgångar</i>			
Andelar i dotterföretag	Not 12	<u>70 820</u>	<u>70 820</u>
Summa anläggningstillgångar		71 640	71 652
Omsättningstillgångar			
<i>Kortfristiga fordringar</i>			
Kundfordringar		29 730	9 707
Skattefordringar		9 057	12 740
Fordringar hos koncernföretag	Not 24	30 064	100 075
Fordringar hos närstående	Not 24	2 108	6 002
Övriga fordringar	Not 13	10 755	29 474
Förutbetalda kostnader och upplupna kostnader		<u>1 136</u>	<u>208</u>
		82 851	158 206
Kortfristiga placeringar	Not 14	-	124 359
Kassa och Bank		109 127	654
Redovisningsmedel		473 821	375 028
Summa omsättningstillgångar		665 799	658 247
Summa tillgångar		737 439	729 899

Balansräkning - moderföretag

Eget kapital, avsättningar och skulder

Belopp i tkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
Eget kapital			
<i>Bundet eget kapital</i>			
Aktiekapital	Not 15	50 000	50 000
Reservfond		<u>10 000</u>	<u>10 000</u>
		60 000	60 000
<i>Fritt eget kapital</i>			
Balanserad vinst		123 931	121 308
Årets resultat	Not 16	<u>-2 132</u>	<u>2 624</u>
		121 799	123 932
Summa eget kapital		181 799	183 932
<i>Obeskattade reserver</i>	Not 17	<u>14 286</u>	<u>9 845</u>
Summa obeskattade reserver		14 286	9 845
<i>Avsättningar</i>			
Uppskjuten skatteskuld	Not 19	<u>-</u>	<u>4 742</u>
Summa avsättningar		-	4 742
<i>Kortfristiga skulder</i>			
Leverantörsskulder		5 718	2 655
Skulder till närstående	Not 24	4 003	29 350
Övriga skulder	Not 20	522 148	490 588
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 21	<u>9 485</u>	<u>8 787</u>
Summa kortfristiga skulder		541 354	531 380
Summa skulder och eget kapital		737 439	729 899

Upplysning om moderföretagets ställda säkerheter, eventalförpliktelser och ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen, se not 22, not 23 och not 26

Rapport över förändring i eget kapital - moderföretag

Moderföretaget, tkr	Bundet eget kapital		Fritt eget kapital	
	Aktiekapital	Reservfond	Balanserade vinstmedel	Totalt eget kapital
<i>Eget kapital 2014-12-31</i>	50 000	10 000	121 308	181 308
Årets resultat			2 624	2 624
<i>Utgående kapital 2015-12-31</i>	50 000	10 000	123 931	183 931
Årets resultat			-2 132	-2 132
<i>Utgående kapital 2016-12-31</i>	50 000	10 000	121 799	181 799

Kassaflödesanalys - moderföretag

Belopp i tkr	Not	2016	2015
Den löpande verksamheten			
Resultat efter finansiella poster	Not 27	2 143	5 002
<i>Justering för poster som inte ingår i kassaflödet</i>			
Avskrivning materiella anläggningstillgångar	Not 11	12	15
Orealiserad vinst / förlust	Not 6	-2 389	-2 029
Förändring av kortfristiga placeringar		-156	-232
Betald skatt		-893	-810
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring av rörelsekapital		-1 283	1 946
<i>Kassaflöde från förändring av rörelsekapital</i>			
- Ökning (-)/Minskning (+) av rörelsefordringar		71 673	-4 050
- Ökning (+)/Minskning (-) av rörelseskulder		-88 821	-54 006
Kassaflöde från den löpande verksamheten		-18 431	-56 110
Investeringsverksamheten			
Avyttring av finansiella tillgångar		126 904	-
Kassaflöde från investeringsverksamheten		126 904	-
Finansieringsverksamheten		-	-
Årets kassaflöde		108 473	-56 110
Likvida medel vid årets ingång		654	56 764
Likvida medel vid årets utgång		<u>109 127</u>	<u>654</u>
		108 473	-56 110

Noter

Not 1. Redovisningsprinciper i koncernen och moderföretag
Samtliga belopp är angivna i tkr om inget annat anges.

Redovisningsprinciper

Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2016 och avser räkenskapsåret 2016 för KPA AB med organisationsnummer 556527-7182 med säte i Stockholm. Företaget ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig Livförsäkring med organisationsnummer 502006-1585 och till 40 procent av SKL Företag AB med organisationsnummer 556117-7535.

Redovisningsprinciper och värderingsprinciper 2016

Årsredovisningen har upprättats enligt Årsredovisningslagen (1995:1554) samt bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 ("K3"). Moderföretag tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som anges nedan.

Koncernredovisning

I koncernredovisningen ingår moderföretag KPA AB med säte i Stockholm och dotterföretag KPA Pensionservice AB och dess dotterföretag KPA Pensionstjänst AB. Dotterföretaget KPA Livförsäkring AB och dess dotterföretag KPA Pensionsförsäkring AB är livförsäkringsaktiebolag som drivs enligt ömsesidiga principer. Om överskott uppstår tillfaller detta försäkringstagarna och kan inte disponeras av moderföretaget. Dotterföretag kan inte lämna någon aktieutdelning till moderföretaget och på grund av utdelningsförbudet konsolideras inte livförsäkringsaktiebolagen i moderföretagets koncernredovisning.

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden och kapitel 9 i BFNAR 2012:1. Koncerninterna transaktioner, balanser och internvinster har eliminerats och bokslutsdispositioner har fördelats på eget kapital och uppskjuten skatt. Endast resultat som uppkommit i förvärvade bolag efter förvärvstidpunkten har påverkat koncernens resultat.

I koncernresultaträkningen återförs årets bokslutsdispositioner varvid uppskjuten skatt beaktas. Vid upprättande av koncernbalansräkningen uppdelas obeskattade reserver i uppskjuten skattefordran/skuld och kapitalandel i obeskattade reserver. I koncernredovisningen elimineras koncernintern försäljning.

Intäkter

Koncernens intäkter är dels vidarefakturerade kostnader till koncernföretag ifrån moderföretag, dels avtalsenliga intäkter från administrationsuppdrag och övriga konsulttjänster. Intäkterna redovisas när det bedöms sannolikt att ekonomiska fördelar kommer att tillfalla KPA AB och dessa kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Moderföretaget är inköpsbolag och vidarefakturerings sker månadsvis i takt med att underliggande kostnader redovisas i enlighet med avtal och allokeringsmodeller. Intäkter från administrationsavtalen redovisas i takt med utförandet av dessa tjänster.

Utdelningar från dotterföretag redovisas som intäkt oavsett om de hänför sig till ackumulerade vinster i dotterföretaget före eller efter förvärvstidpunkten.

Leasingavtal

Samtliga koncernens leasingavtal har bedömts vara operationella leasingavtal, vilket innebär att kostnaderna för dessa redovisas linjärt under hyresperioden.

Finansiella instrument

Kapitel 12 i BFNAR 2012:1 har tillämpats med avseende på kategoriseringen av finansiella instrument, vilket är avgörande för redovisningen och värderingen av dem. De finansiella tillgångarna omfattar kortfristiga fordringar, kassa och bank samt kortfristiga placeringar. Kortfristiga fordringar och kassa och bank redovisas till upplupet anskaffningsvärde i kategorin Låne- och kundfordringar medan kortfristiga placeringar kategoriseras som Innehas för handel och därmed redovisas till verkligt värde med värdeföränd-

ringarna över resultaträkningen. Samtliga finansiella skulder har kategoriserats som Övriga finansiella skulder och redovisas till upplupet anskaffningsvärde.

Fordringar och skulder i utländsk valuta

Vid varje balansdag räknas rörelserelaterade fordringar och skulder i utländsk valuta om till balansdagens kurs. Valutakursdifferenser redovisas i rörelse-resultatet.

Goodwill

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärdet för rörelseförvärvet och det verkliga värdet av förvärvade tillgångar, övertagna skulder samt eventalförpliktelser.

Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus eventuella ackumulerade nedskrivningar i koncern-redovisningen. Goodwill och immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod skrivs inte av. Dessa tillgångar testas istället för nedskrivningsbehov både årligen och när det finns en indikation. Testen av nedskrivningsbehovet görs enligt IAS 36 Nedskrivningar.

Immateriella anläggningstillgångar exklusive goodwill

De immateriella tillgångarna utgörs av förvärvade programvaror och redovisas från och med den tidpunkt då KPA AB bedömer sig ha kontrollen över dem och i den utsträckning som de bedöms medföra framtida ekonomiska fördelar. Dessa tillgångar skrivs av över deras förväntade nyttjandeperiod och deras värde prövas årligen genom att jämföra bokfört värde med uppskattat nyttjandevärde. Om det uppskattade nyttjandevärdet i form av framtida förväntade kassaflöden väsentligt understiger bokfört värde redovisas en nedskrivning. Avskrivningstiden för immateriella tillgångar är 10 år. Företagsledningen bedömer att den förväntade nyttjandeperioden för de immateriella tillgångarna med rimlig grad av säkerhet kan fastställas till tio år.

Materiella anläggningstillgångar

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärdet minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella ackumulerade nedskrivningar. Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden och beräknad ekonomisk nyttjandeperiod. Intäkter redovisas i resultaträkningen när det är sannolikt att framtida ekonomiska fördelar kommer att komma bolaget till del och anskaffningsvärdet på tillgången kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Följande avskrivningstider tillämpas på anläggningstillgångar:

Materiella anläggningstillgångar	2016	2015
Möbler	5 år	5 år
Kontorsutrustning	5 år	5 år
Datautrustning	5 år	5 år
Övrigt	20 år	20 år
Konst	Ingen avskrivning	Ingen avskrivning

Redovisning av andelar i koncernföretag

För redovisning av innehav tillämpas anskaffningsvärdeметoden vilket innebär att andelar i ett företag redovisas till anskaffningsvärdet med tillägg för eventuella anskaffningskostnader samt med avdrag för erforderliga nedskrivningar.

Inkomstskatt

Årets skattekostnad utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år med tillämpning av de skattesatser som är beslutade per balansdagen. Hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder. Uppskjuten skatt beräknas med utgångspunkt i de temporära skillnader som uppstår mellan redovisade och skattemässiga värdena på samtliga tillgångar och skulder.

Skatter

I moderföretaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld som en egen balanspost. I koncernredovisningen delas obeskattade reserver upp på uppskjuten skatteskuld och eget kapital.

Likvida medel

Likvida medel inkluderar kassamedel och disponibla tillgodohavanden hos banker och andra kreditinstitut samt andra kortfristiga likvida placeringar som lätt kan omvandlas till kontanter och är föremål för en obetydlig risk för värdefluktuationer. För att klassificeras som likvida medel får löptiden inte överskrida tre månader från tidpunkten för förvärvet.

Viktiga uppskattningar och bedömningar

KPA AB gör ett antal uppskattningar och bedömningar i redovisningen. De väsentligaste rör återvinningsbarheten i immateriella tillgångar och utestående fordringar, samt värdet på det pensionsåtagande som koncernen redovisar i sin balansräkning. Återvinningsbarheten i immateriella tillgångar prövas mot förväntat nyttjandevärde. Eventuellt reserveringsbehov i fordringarna fastställs genom en kombination av individuella bedömningar för enskilda större fordringar och generella bedömningar baserat på historiska erfarenheter om betalningsmönster.

Not 2. Nettoomsättning per rörelsegren och geografisk marknad

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Externa kunder	214 856	233 833	3 001	2 450
Koncernbolag ¹	255 116	268 820	397 115	411 240
Summa nettoomsättning	469 972	502 653	400 116	413 690

All omsättning hänförs sig till Sverige

¹⁾ Avser ej konsoliderade koncernföretag

Not 3. Arvode till revisorer

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Ernst & Young AB				
Lagstadgade revisionsuppdrag	227	-	128	-
KPMG AB				
Lagstadgade revisionsuppdrag	201	120	160	75
Deloitte AB				
Lagstadgade revisionsuppdrag	170	497	93	230
Summa arvode till revisorer	598	617	381	305

Not 4. Medeltal anställda samt löner och ersättningar

Medeltal aställda ¹	2016	2015
Tjänstemän	111	124
varav män	37%	37%

¹⁾ Bolagen inom Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i KPA AB o (o) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, tkr ¹	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Styrelse	964	1 079	520	559
Verkställande direktör	2 359	1 514	1 605	607
Andra ledande befattningshavare	984	1 226	-	-
Summa ledande befattningshavare	4 307	3 819	2 125	1 166
Tjänstemän	62 912	77 223	64 543	72 552
Totalt	67 219	81 042	66 668	73 718
Sociala kostnader	37 855	42 953	35 059	36 799
varav pensionskostnader, inklusive löneskatt	16 568	17 458	13 417	12 968
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	968	479	668	223

¹⁾ Verkställande direktören är även verksam i andra KPA-bolag. Lönekostnaderna fördelas därför mellan dessa bolag. Ledande befattningshavare består av företagsledningen, som är tillika engagerad av samtliga bolag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan bolagen. Fördelningsmodellen är ändrad under 2016 och 2015 års siffror är därför justerade.

Fördelning kvinnor och män, ledande befattningshavare, antal

Moderföretaget	2016		2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	4	5	3	5
Verkställande direktör	1	-	1	-
Summa ledande befattningshavare	5	5	4	5

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy i KPA AB utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA AB når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA AB. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning

KPA AB har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom KPA AB ska utgöras av fast grundlön. För verkställande direktör och vice verkställande direktör utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA AB som kan påverka bolagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag. En redogörelse för företagets ersättningar kommer att finnas tillgänglig på Folksams webbplats www.folksam.se i samband med offentliggörandet av årsredovisningen för moderföretaget.

Beslutsgång för ersättningspolicy

KPA AB:s ersättningspolicy är fastställd av KPA AB:s styrelse efter riskanalys genomförd av Risk och Compliance. Moderföretagets styrelse har att säkerställa att dotterföretaget fastställer sina egna ersättningspolicyer i linje med moderföretagets.

KPA AB:s ersättningsutskott

KPA AB:s ersättningsutskott är ett gemensamt styrelseutskott för styrelserna i KPA AB, KPA Livförsäkring AB och KPA Pensionsförsäkring AB. Ersättningsutskottets arbete regleras genom Arbetsordning för KPA AB:s styrelse.

Anställda som kan påverka Folksams risknivå
KPA AB har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i bolaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA AB är verkställande direktör, vice verkställande direktör samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet (inklusive KPA) utom för vd, koncernledning, vd/vice vd i dotterföretagen och chef internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2016 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärs mål – Nöjda kunder samt Helkunder, vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet. Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kr till maximalt 20 000 kr per medarbetare beroende på grad av måluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet växlas obligatoriskt till en avsättning i en individuell tjänstepensionsförsäkring

Styrelsearvoden

Moderföretaget, tkr	2016	2015
Styrelsens ordförande		
Jens Henriksson	-	-
Styrelsens vice ordförande		
Eva-Lena Micko	142	82
Övriga styrelseledamöter		
Per Ardehed	-	-
Lena Dahl (adj)	26	26
Eva Fagerberg (adj)	20	-
Lenita Grandlund (adj)	26	32
Anders Knape	122	140
Pia Askenström Marions (avgått)	-	-
Ilmar Reepalu (avgått)	-	57
Christer Romilson (adj)	7	32
Elisabeth Sasse	-	-
Håkan Sörman	129	136
Pia Carlsson Thörnqvist (avgått)	-	-
Personalrepresentanter, 3 (3) personer	48	54
Summa styrelsearvode	520	559

Arvodesnivåer styrelsen, tkr	2016	2015
Styrelsen		
Vice styrelseordförande, fast årsarvode	118	102
Övriga ex VD, fast årsarvode	97	93
Sammanträdesarvode per tillfälle	6,7	6,4
Personalrepresentanter		
Ordinarie ledamot	-	-
Sammanträdesarvode per tillfälle	3	3

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner

Moderföretaget, tkr	2016	2015
Koncernchef och verkställande direktör		
Britta Burreau (fr o m dec 2016)		
Grundlön	70	-
Övriga förmåner och ersättningar ¹	1	-
Pensionskostnad ²	26	-
Summa kostnader	97	-
Koncernchef och verkställande direktör		
Mia Palmgren Liblik, tf (fr om okt 2015 t o m dec 2016)		
Grundlön	1 521	345
Övriga förmåner och ersättningar ¹	13	3
Pensionskostnad ²	642	126
Summa kostnader	2 176	474
Koncernchef och verkställande direktör		
Erik Thedéen (fr o m apr 2015 t o m okt 2015)		
Grundlön	-	196
Övriga förmåner och ersättningar ¹	-	1
Pensionskostnad ²	-	61
Summa kostnader	-	258
Koncernchef och verkställande direktör		
Lars-Åke Vikberg (t o m april 2015)		
Grundlön	-	61
Övriga förmåner och ersättningar ¹	-	1
Pensionskostnad ²	-	36
Summa kostnader	-	98
Övriga anställda		
Övriga anställda 110 (123) personer, varav 110 (123) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	64 543	72 552
Övriga förmåner och ersättningar ¹	-	-
Pensionskostnad ²	12 749	12 745
Summa kostnader	77 292	85 297

¹ Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

² Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år

Ersättningar till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämans beslut. Styrelsearvode betalas även ut till arbetstagarrepresentanter som sitter i bolagsstyrelser.

Ersättningen till verkställande direktör utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till verkställande direktören.

Berednings- och beslutsprocessen

Styrelsen beslutar om verkställande direktörens anställningsvillkor. KPA AB:s ersättningsutskott förbereder frågan om verkställande direktörens anställningsvillkor för beslut av styrelsen.

Pension

Pensionsåldern för verkställande direktören är 65 år. Utöver förmåner enligt lagen om allmän försäkring ska bolaget bekosta pensionsförmåner för

verkställande direktören motsvarande 30 procent av den årliga bruttolönen.

Pensionsupplysningar

KPA Pensions åtagande till anställda för kollektivavtalade tjänstepensioner tryggs i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse. Pensionsplanen, KTP-planen, är till största delen en förmånsbestämd plan. Dock finns en mindre del i KTP-planen som är avgiftsbestämd.

Insättningarna till stiftelsen för de förmånsbestämda delarna och premierna för de premiebestämda delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA AB:s resultaträkning. Pensionsåtagandena redovisas inte i moderbolagets balansräkning.

Tidigare intjänade enligt KPA-planen tryggs med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA AB:s Pensionsstiftelse för före detta anställda (16 stycken) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser.

Räntan för 2016 är fastställd till 0,8 (1,9) procent för nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är -0,4 (0,8) procent.

Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring

Belopp i tkr	2016	2015
Försäkringspremier	219	219
Särskild löneskatt på pensionskostnader	53	53
Årets pensionskostnad	272	272

Pensionsåtagande tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse

Belopp i tkr	2016	2015
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen	32 589	33 028
Finansiella skulder	-1 688	-1 672
Pensionsåtagande tryggt i stiftelsen	-25 618	-23 397
Övervärde	5 283	7 959

Not 5. Resultat från andelar i konsernföretag

Belopp i tkr	Koncernen	
	2016	2015
Likvidationsresultat	-1 680	-
Summa resultat från andelar i konsernföretag	-1 680	-

Not 6. Finansiella intäkter

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Vinst på kortfristiga placeringar	2 389	2 029	2 389	2 029
Summa resultat från kortfristiga placeringar	2 389	2 029	2 389	2 029
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	<u>2 731</u>	<u>3 186</u>	<u>1 955</u>	<u>2 233</u>
Summa ränteintäkter och liknande resultatposter	2 731	3 186	1 955	2 233
Summa	5 120	5 215	4 344	4 262

Not 7. Övriga räntekostnader och liknande kostnader

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Räntekostnader, konsernföretag	-	-	-384	-198
Övriga räntekostnader och liknande resultatposter	<u>-6 472</u>	<u>-819</u>	<u>-3 133</u>	<u>-223</u>
Summa räntekostnader och liknande resultatposter	-6 472	-819	-3 517	-421

Not 8. Skatt på årets resultat

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Aktuell skattekostnad				
Periodens skattekostnad	-7 395	-5 942	-4 457	-774
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år	<u>1 712</u>	<u>-</u>	<u>-119</u>	<u>-</u>
Summa aktuell skattekostnad	-5 683	-5 942	-4 576	-774
Uppskjuten skatteintäkt/-kostnad				
Kortfristiga placeringar	4 742	-446	4 742	-447
Avsättning för pensionsförpliktelser	-401	-557	-	-
Avsättning för obeskattade reserver	<u>-963</u>	<u>-305</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa redovisad skattekostnad	-2 305	-7 250	166	-1 221

Avstämning effektiv skatt

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Resultat före skatt	3 990	27 459	-2 298	3 845
Skatt enligt gällande skattesats 22,0%	-878	-6 041	506	-846
<i>Skatteeffekt av:</i>				
Ej avdragsgilla kostnader	-822	-594	-428	-545
Ej avdragsgilla kostnader för av- och nedskrivning	-2 422	-807	-	-
Ej skattepliktiga intäkter	<u>1 817</u>	<u>192</u>	<u>88</u>	<u>170</u>
Effektiv skatt	-2 305	-7 250	166	-1 221

Not 9. Goodwill

Belopp i tkr	Koncernen	
	2016	2015
<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>		
Vid årets början	18 350	18 350
Nyanskaffningar	-	-
Vid årets slut	18 350	18 350
<i>Ackumulerade avskrivningar enligt plan</i>		
Vid årets början	-7 340	-3 670
Årets avskrivning	-2 752	-3 670
Årets nedskrivning	-8 258	-
Vid årets slut	-18 350	-7 340
Bokfört värde	-	11 010

Koncernen redovisade en goodwill avseende förvärvet av KPA Pensionstjänst AB till den del köpeskillingen och tillhörande förvärvskostnader översteg verkligt värde på förvärvade nettotillgångar i enlighet med förvärvsmetoden. Posten avser framtida intjäning från detta bolag, personalens erfarenhet och kompetens samt skaldriftsfördelar som förväntas uppstå när dess verksamhet infogas i KPA-koncernen. Goodwill hänförlig till KPA Pensionstjänst har skrivits ned till 0 då bolaget har trätt i likvidation.

Not 10. Programvara

Belopp i tkr	Koncernen	
	2016	2015
<i>Ackumulerade anskaffningsvärden</i>		
Vid årets början	117 056	117 056
Nyanskaffningar	-	-
Vid årets slut	117 056	117 056
<i>Ackumulerade avskrivningar enligt plan</i>		
Vid årets början	-71 904	-66 486
Årets avskrivning	-5 418	-5 418
Vid årets slut	-77 322	-71 904
Bokfört värde	39 734	45 152

Not 11. Materiella anläggningstillgångar, Inventarier

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>				
Vid årets början	22 118	22 118	21 995	21 995
Avvecklad verksamhet	<u>-123</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Vid årets slut	21 995	22 118	21 995	21 995
<i>Akkumulerade avskrivningar enligt plan</i>				
Vid årets början	-21 263	-21 223	-21 163	-21 148
Årets avskrivning	-30	-40	-12	-15
Avvecklad verksamhet	<u>119</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Vid årets slut	-21 174	-21 263	-21 175	-21 163
Planenligt restvärde	820	854	820	832
Bokfört värde	820	854	820	832

Not 12. Aktier och andelar i koncernföretag

Koncernföretag	Antal aktier	Kapitalandel i procent	Bokfört värde	
			2016	2015
KPA Livförsäkring AB (publ), 502010-3502, Stockholm	72	100	720	720
KPA Pensionsförsäkring AB (publ), 516401-6544, Stockholm	300 000	100	344 770	344 770
KPA Pensionsservice AB, 556569-1077, Stockholm	1 000	100	70 100	70 100
KPA Pensionstjänst AB i likvidation, 556254-6969, Stockholm	8 000	100	4 658	4 658

Kapitalandel motsvaras av röstandel i samtliga innehav.

KPA Livförsäkring AB (publ) och KPA Pensionsförsäkring konsolideras ej på grund av utdelningsförbud. Överskottet i de ej konsoliderade dotterföretagen tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan inte disponeras av moderföretaget.

KPA Pensionstjänst AB i likvidation konsolideras inte sedan 2016-09-30 då bolaget trädde i likvidation. Bokfört värde på koncernföretag som ej konsolideras uppgår till 5 378 (720) tkr och avser KPA Livförsäkring AB 720 tkr och KPA Pensionstjänst AB i likvidation 4 658 tkr.

Not 12. Aktier och andelar i koncernföretag, forts

Belopp i tkr	Moderföretaget	
	2016	2015
<i>Akkumulerade anskaffningsvärden</i>		
Vid årets början	70 820	70 820
Utgående balans 31 december	70 820	70 820
<i>Akkumulerade nedskrivningar</i>		
Vid årets början	-	-
Utgående balans 31 december	-	-
Redovisat värde 31 december	70 820	70 820

Not 13. Övriga fordringar

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Fakturerade pensionsutbetalningar	18 272	21 295	-	-
Övriga fordringar	<u>14 243</u>	<u>33 081</u>	<u>10 755</u>	<u>29 474</u>
Summa övriga fordringar	32 515	54 376	10 755	29 474

Not 14. Kortfristiga placeringar

Belopp i tkr	Koncernen och moderföretaget			
	2016 Anskaffningsvärde	2016 Verkligt värde	2015 Anskaffningsvärde	2015 Verkligt värde
KPA Etisk Bland 2	-	-	43 466	63 416
KPA Etisk Räntefond	-	-	59 339	60 943
Summa kortfristiga placeringar	-	-	102 805	124 359

Not 15. Aktiekapital

Aktiekapital 500 000 aktier á nominellt belopp 100 kr, bokfört värde 50 000 tkr.

Not 16. Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämmans förfogande står:	
- Balanserade vinstmedel	123 931 214,53
- Jämte årets nettoresultat	<u>-2 132 071,81</u>
	121 799 142,72
Styrelsen föreslår att dessa medel disponeras enligt följande:	
- till aktieägarna utdelas (20 kronor per aktie)	10 000 000,00
- i ny räkning balanseras	<u>111 799 142,72</u>
	121 799 142,72

Styrelsen föreslås bemyndigas att besluta om tidpunkt då utdelning skall betalas.

Styrelsens yttrande över den föreslagna vinstutdelningen

Styrelsen anser att förslaget är förenligt med försiktighetsregeln i 17 kap. 3§ aktiebolagslagen enligt följande redogörelse:

Styrelsen anser att den föreslagna vinstutdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet samt bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Yttrandet skall ses mot bakgrund av den information som framgår av årsredovisningen. Företagsledningen planerar inga väsentliga förändringar av befintlig verksamhet så som väsentliga investeringar, försäljningar eller avveckling.

Beträffande företagets resultat och ställning i övrigt hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning med tilläggsupplysningar.

Not 17. Obeskattade reserver

Moderföretaget, tkr	Periodiseringsfond	Ackumulerade överavskrivningar
Ingående balans 2015	8 660	27
Avsättning	1 173	-
Upplösning	-	-15
Utgående balans 2015	9 833	12
Ingående balans 2016	9 833	12
Avsättning	6 753	-
Upplösning	-2 300	-12
Utgående balans 2016	14 286	-
Periodiseringsfond, tkr	2016	2015
Avsättning 2010	-	2300
Avsättning 2011	1 800	1800
Avsättning 2012	2 423	2423
Avsättning 2013	909	909
Avsättning 2014	1 228	1228
Avsättning 2015	1 173	1173
Avsättning 2016	6 753	-
Summa periodiseringsfond	14 286	9 833
Ackumulerad överavskrivning	-	12
Summa obeskattade reserver	14 286	9 845

Not 18. Pensioner och liknande förpliktelser

Belopp i tkr	Koncernen	
	2016	2015
Vid årets början	3 337	5 373
Kostnader för tjänstgöring innehavande period	86	102
Räntekostnader	93	130
Aktuariella vinster (-) och förluster (+)	<u>-1 644</u>	<u>-2 268</u>
Vid årets slut	1 872	3 337
Antaganden		
<i>Diskonteringsränta</i>	2,77%	2,90%
Framtida löneökning	3,25%	3,26%
Framtida ökning av inkomstbasbelopp	3,25%	3,26%
Framtida ökning av pensioner	1,75%	1,76%
Avgångsintensitet	5,00%	5,00%

Not 19. Avsättning uppskjuten skatt

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Uppskjuten skatteskuld	7 376	10 806	-	4 742
Avsättning för uppskjuten skatt	7 376	10 806	-	4 742

Redovisad uppskjuten skatt är hänförlig till följande temporära skillnader:

Koncernen, tkr	Tillgångar		Skulder	
	2016	2015	2016	2015
Kortfristiga placeringar	-	-	-	4 742
Obeskattade reserver	-	-	7 888	6 976
Avsättning pensionsförpliktelser	<u>512</u>	<u>912</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
<i>Uppskjuten skatt</i>	512	912	7 888	11 718
Moderföretaget, tkr	2016	2015	2016	2015
Kortfristiga placeringar	-	-	-	4 742

Not 20. Övriga skulder

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Preliminärskatter, pensionstagare	493 562	481 903	408 627	399 076
Innestående pensionsmedel till huvudmän	107 678	85 031	107 678	85 031
Övriga skulder	181 582	131 664	5 842	6 481
Summa övriga skulder	782 822	698 598	522 148	490 588

Not 21. Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Upplupna semesterlöner	4 105	4 431	4 105	4 431
Upplupna sociala avgifter	3 527	3 822	3 527	3 822
Övrigt	2 373	1 479	1 853	534
Summa upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	10 005	9 732	9 485	8 787

Not 22. Ställda säkerheter

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Ställda säkerheter	inga	inga	inga	inga

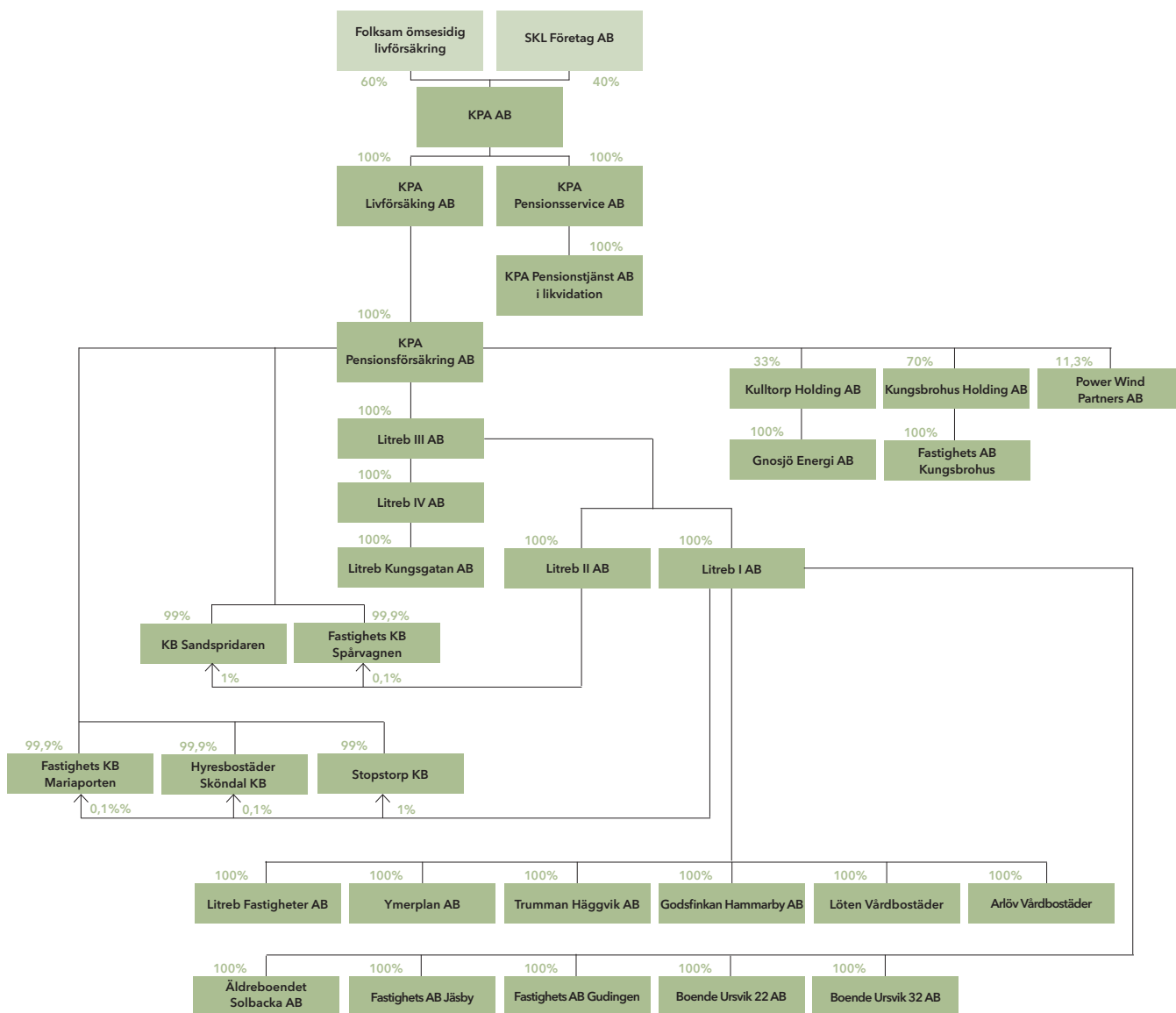
Not 23. Eventualförpliktelser

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Eventualförpliktelser	inga	inga	inga	inga

Not 24. Upplysningar om närstående

Noten beskriver väsentliga relationer mellan KPA AB och övriga bolag inom KPA Pension samt relationen till närstående bolag inom Folksam.

Ägarförhållanden KPA Pension

KPA Pension består av KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB, KPA Pensionstjänst AB i likvidation och KPA Pensionsservice AB med bifirman Pensionsvalet PV. Samtliga bolag inom KPA Pension definieras som närstående då verksamheten i stor utsträckning bedrivs som en enhet genom att man samordnar och utnyttjar gemensamma resurser. De bolag som definieras som närstående inom Folksam är Folksam ömsesidig sakförsäkring, Folksam ömsesidig livförsäkring samt dotterföretag.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt bolag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med bolag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i KPA Pension och företag/organisationer med inflytande i KPA Pension genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning till ledande befattningshavare" i respektive bolags årsredovisning i personalnoten. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Upplysningar om hur närstående transaktioner ingås och följs upp

Inför varje år görs en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje bolag, produkt och verksamhetsområde ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader.

Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA AB fungerar delvis som inköpsbolag för övriga bolag i KPA Pension. Bolaget tillhandahåller också koncernledande funktioner, verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner. Moderföretaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive moderföretagets egna kostnader, till dotterföretagen. Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (dvs. respektive bolag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det bolag där resurserna förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt bolag används fördelningsnyckel.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som beslutats av styrelsen operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/bolag interndebiteras. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Följande transaktioner har skett mellan KPA AB och närstående parter inom Folksam Liv koncernen, tkr	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
Koncernföretag	2016	2015	2016	2015
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)				
Administrativt stöd	-	-	64 336	79 402
KPA Livförsäkring AB (publ)				
Administrativt stöd	-	-	9 430	6 746
KPA Pensionservice AB				
Administrativt stöd	-	-	25 408	27 874
KPA Pensionstjänst AB i likvidation				
Administrativt stöd	-	-	920	-1 427
Övriga företag				
Folksam ömsesidig livförsäkring				
Administrativt stöd	-	-	2 316	1 840
Försäkringsrörelsen	-	-	849	922
IT	-	-	4	731
Totalt	-	-	103 263	116 088
Följande transaktioner har skett mellan KPA AB och närstående parter inom Folksam Sak koncernen, tkr	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
	2016	2015	2016	2015
Övriga företag				
Folksam ömsesidig sakförsäkring				
Administrativt stöd	-	-	1 692	4 842
IT	-	-	4	7
Totalt	-	-	1 696	4 849
Totalt erlagda/erhållna ersättningar	-	-	104 959	120 937

Koncern - Utgående balanser, tkr	Fordringar		Skulder	
	2016	2015	2016	2015
Koncernföretag som ej konsolideras				
KPA Livförsäkring AB (publ)	5 007	3 119	-	-
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	11 494	27 991	-	35
Övriga företag inom Folksam Liv koncernen				
Folksam ömsesidig livförsäkring	252	4 201	25 224	30 130
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	-	-	2 435	1 698
Folksam Service AB	376	309	-	-
Övriga företag inom Folksam Sak koncernen				
Folksam ömsesidig sakförsäkring	-	-	3 978	29 327
Övriga företag				
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse	1 480	1 492	95 717	125 235
Totalt	18 609	37 112	127 354	186 425
Moderföretag - Utgående balanser, tkr	Fordringar		Skulder	
	2016	2015	2016	2015
Koncernföretag				
KPA Pensionsservice AB	13 563	68 965	-	-
Koncernföretag som ej konsolideras				
KPA Livförsäkring AB (publ)	5 007	3 119	-	-
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	11 494	27 991	-	-
Övriga företag inom Folksam Liv koncernen				
Folksam ömsesidig livförsäkring	252	4 201	-	-
Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ)	-	-	25	176
Folksam Service AB	376	309	-	-
Övriga företag inom Folksam Sak koncernen				
Folksam ömsesidig sakförsäkring	-	-	3 978	29 174
Övriga företag				
Konsumentkooperationens pensionsstiftelse	1 480	1 492	-	-
Totalt	32 172	106 077	4 003	29 350

Not 25. Väsentliga händelser efter balansdagen

Som ett led i att renodla och tydliggöra KPA-koncernens olika verksamheter, delvis till följd av införandet av nytt IT-stöd som påverkar flöden och arbetssätt, upphör under första halvåret 2017 KPA AB att vara inköpsbolag för KPA-koncernen. Denna roll övertas av KPA Pensionsförsäkring AB.

Styrelsen i KPA Pensionsservice AB ha utsett Ninni Wibeck till ny VD i bolaget. Ninni Wibeck tillträder tjänsten den 1 april 2017.

Not 26. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

Belopp i tkr	Koncernen och moderföretaget	
	2016	2015
Hysesåtagande *	149 035	41 318
Bolaget har ingått hyresavtal som bedöms vara operationell leasing enligt följande:		
<i>Hyror som förfaller:</i>		
Inom ett år	17 401	20 211
Mellan ett och fem år	107 416	21 107
Senare än fem år	<u>24 218</u>	<u> </u>
	149 035	41 318
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	-	-

* Solidariskt ansvar för förpliktelser enligt hyresavtal för perioden den 2 december 2002 till och med den 31 december 2022 för hyresgästerna KPA AB och KPA Livförsäkring AB. Angivet belopp är hyresgrundande restvärde. Referensräntan för hyran baseras på STIBOR 3 månader. Beloppen ovan baseras på genomsnittlig 3-månaders STIBOR under de senaste fem åren. Fastigheten Skvalberget 33 är från och med mars 2007 uthyrd i andra hand till Folksam på samma villkor som förstahandskontrakt.

Not 27. Betalda räntor och erhållen utdelning

Belopp i tkr	Koncernen		Moderföretaget	
	2016	2015	2016	2015
Erhållen ränta	1 800	1 981	1 799	1 979
Erlagd ränta	<u>-3 553</u>	<u>-500</u>	<u>-3 515</u>	<u>-416</u>
Summa betalda räntor	-1 754	1 481	-1 716	1 562

Årsredovisningens undertecknande

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed för bolaget, lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållanden och ingenting av väsentlig betydelse är utelämnat

som skulle kunna påverka den bild av bolaget som skapats av årsredovisningen.

Stockholm den 13 mars 2017

Jens Henriksson
Ordförande

Eva-Lena Micko
Vice ordförande

Elisabeth Sasse

Per Ardehed

Håkan Sörman

Anders Knappe

Ann-Charlotte Tollqvist
Arbetstagarrepresentant

Britta Bureau
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den

2017

Ernst & Young AB
Magnus Fagerstedt
Auktoriserad revisor

KPMG AB
Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner

Sysselsatt kapital

Balansomslutning minskad med icke räntebärande skulder.

Avkastning på sysselsatt kapital

Resultatet efter finansnetto plus finansiella kostnader i procent av genomsnittlig sysselsatt kapital.

Sysselsatt kapital avser balansomsutningen minskad med icke räntebärande skulder inklusive uppskjutna skatteskulder i obeskattade reserver.

Avkastning på eget kapital

Resultat efter finansiella intäkter och kostnader, efter avdrag för schablonmässigt beräknad skatt i procent av genomsnittligt justerat eget kapital.

Besöksadress: Östgötagatan 90, 10685 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION